

in "De Gids" n° 3, 2015
(marc), Brussel
(bevestiging. net)

LEVEN NA GELAG

xemburg of
met andere
seerd worden.
itel werkt
w. Ongelijk-
kan ook door
eidsmarkt
onomische
een lichtere
jenschap. Het
ien verba-
neerderheid
ten hebben
rote bedrijven
1 afvaardiging
3 raad van
bedrijf. Naar
t. Het Duitse
tbestemming
aar ook in
t systeem
innen de rech-
tuur geopend
iven met
temers.
se studies krij-
ld van de ef-
ezeugenschap
eid kunnen
gere lonen?
nd worden de
; in België sterk
/eau bepaald
n met mede-
ich daaraan te
ijken bedrijven

met medezeggenschap meer
werk aan te bieden dan bedrij-
ven zonder medezeggenschap.
En dat betekent niet zomaar
dat ze daarom te veel perso-
neel hebben. De efficiëntie-
winsten van het medebeheer
worden omgezet in werkgele-
genheid, en niet in loon of di-
videnden. En met werk in een
groot bedrijf beland je meestal
niet onderaan de looncurve.
Medezeggenschap kan dus wel
degeelijk helpen in het voorko-
men van ongelijkheid. En een
vergelijking van landen mét en
zonder systeem van medezeg-
genschap bevestigt dat ook.
Waar werknemers betrokken
zijn in de bedrijfsvoering ligt
de ongelijkheid een stuk lager.

Het klinkt wat als newspeak,
predistribution, en het mag
zeker geen excuus zijn om
niet meer aan herverde-
ling te doen. Maar de term
nodigt alvast uit om met een
andere blik naar maatschap-
pelijk beleid te kijken. Eén die
problemen voorkomt in plaats
van de brokken van de markt
probeert te lijmen.

Stan De Spiegeleere
is onderzoeker aan het HIVA
(KU Leuven) en actief bij de
progressieve denktank Polifagus

#Reality peanuts. Reality is
niet meer wat het geweest is.
'Ik betaal de mensen waarover
ik bericht nooit. Ook niet voor
The Sky Is The Limit', oereide
documentairemaker PB trots.
Nee en intussen worden we
rond de oren geslagen met
nooit subtiel geproduct pla-
cete BMW, Moët Chandon en
Jetair. Het is schandalig. Nee,
niet dat ze product place-
ment-vergoedingen krijgen.
Dat de personages van *The
Sky Is The Limit* niet betaald
worden. Vier zegt toch ook
niet tegen PB: "kijk eens welk
gratis platform we je geven
dus-hou-die-facturen-maar-
voor-je?". Je acteurs niet naar
waarde weten te appreciëren?
Arm Vlaanderen.

(IR)RELIGIE: DE EUROPESE UITZONDERING

De internationale reacties op
de 'heilighschennis' van *Charlie
Hebdo* hebben eens te meer
bewezen dat Europa het minst
religieuze continent van de
wereld is. Zelfs wanneer ande-
re volkeren klaar staan om een
zekere solidariteit te tonen om
de vrijheid te verdedigen, zijn
ze niet echt geneigd om het
gebrek aan respect voor het
heilige aan te meten, zoals ze
op het 'Oude Continent' doen.

Het herinnert ons er aan dat
de West-Europeanen, gedu-
rende de laatste veertig jaar,
zeer weinig voeling hebben
(gekegen) met religie. Van
waar komt die uitzonderlijk
diepe secularisering van Eu-
ropa, die zelfs de Amerikanen
niet delen? Een paar opties.

Waar hangt het succes van
een religie van af? Niet alleen
de kracht van haar overtuiging
of haar teksten. Ze hangt
ook af van de sociale rite-
len, gebruiken en praktijken.
Haar input in de samenleving
passeert langs drie kanalen:
onderwijs, hulp aan de armen
(moreel en materieel) en ge-
zondheidszorg.

In de *traditionele* samenlevin-
gen waren die drie sectoren het
voorrecht van de keken. Het
is zelfs nog het geval in een
aantal *moderne* samenlevin-
gen: in de VS en in een aantal
moslimlanden zijn de scholen,
ziekenhuizen en liefdadigheids-
instellingen kanalen voor en
van een religie. Europa is de
uitzondering. Na de Tweede
Wereldoorlog zijn de welvaarts-
programma's bijna *helemaal*
overgenomen door de staat.
Dat heeft weinig equivalenten
in de rest van de wereld.

Wanneer ze dat aan de kant moeten laten, verliezen de kerken een aanzienlijk voordeel in de culturele concurrentiestrijd. Vandaag de dag genieten in het Midden Oosten veel moskeën van de gebreken van de overheid in die domeinen. En dezelfde strategie heb je bij de Amerikaanse conservatieven: ze zijn tegen de welvaartsprogramma's van de staat, ten voordele van de liefdadigheid van individuen of (kerkelijke) instellingen. Zonder die functie hebben de West-Europese kerken enkel nog hun boodschap te bieden aan de samenleving. Die boodschap is met de jaren goed uitgepuurd. Maar intussen heeft ze pakken invloed verloren.	Dat monopolie is onpraktisch voor de religieuze beleving, wanneer er zich een echte individuele geloofsvrijheid ontwikkelt (vanaf de 19e eeuw). In dat geval wordt een meningsverschil of frictie tussen een gelovige en zijn kerk niet meer opgelost door een andere, naburige maar 'betere' kerk te verkiezen. Als het meningsverschil diepgaand is, dan keert de rebel zich af van de religieuze praktijk. Die exit uit de kerken heeft zich voorgedaan vanaf de jaren 60 in België, getekend door een zware meningsverschillen met de (ex-)volgelingen van het Vaticaan. In de Verenigde Staten daarentegen is het perfect mogelijk zijn geloof te behouden en tegelijkertijd van overtuiging, van habijt te wisselen. Als u niet akkoord bent met uw priester, uw abt, uw rabbijn, wachten er duizenden (andere) kerken in de straat. Met andere woorden: bij individuele gewetensvrijheid houden religieuze gevoelens beter stand als er concurrentie speelt bij kerken (in plaats van een monopolie). Daar komt nog bij dat die kerken meer gretig zijn in bekeren, aangezien ze gelovigen willen aantrekken en houden. Het	activisme van bepaalde 'religieuze ondernemers' doet de globale religiegezinheid van een samenleving stijgen.	Het is maar sinds een vijftiental jaar dat de Europese context is veranderd. Door de migratie en de verzwakking van de culturele hegemonie worden de moskee, de synagoge en de tempel niet meer verpletterd door de immense kathedraal. Vandaag heeft een open-minded Europaan een echte keuze tussen verschillende soorten geloofsbeelden. Als je daarbij telt dat de poten onder de welvaartsstaat gezaagd worden, dan kun je makkelijk voorspellen dat het uitwisen van religie op een keerpunt is gekomen.	Maar een derde factor, die meer cultureel is, staat haaks op dat traject. Sinds de jaren 60 is religie, in de algemene perceptie, losgekoppeld geraakt van emancipatie. Het 'heil', zouden we in religieuze termen zeggen. De belangrijkste reden is de steeds verdergaande en diepgaande deconstructie van het patriarchaat. Het patriarchaat, dat is het geheel van geloofsovertuigingen en praktijken gebonden	a d sk ja hk de he se pij Re dile ze eer Bel ger sch in c ding dijn een hou de r pest tradi de r rest ze h en g aans gelov dirc domf van b Gezie kerke
--	--	---	--	---	--

ide 'reli-
? doet de
heid van
igen.

en vijf-
europese
d. Door de
waking
gemonie
, de syna-
niet meer
; immense
ag heeft een
peaan een
n verschil-
ofsbelijde-
telt dat de
zivaatsstaat
dan kun je
llen dat het
gie op een
nen.

actor, die
, staat haaks
nds de jaren
te algemene
coppeld
ncipatie. Het
: in religieuze
De belang-
te steeds
n diepgaande
en het patriar-
archaat, dat is
geloofsovertui-
lijken gebonden

aan de traditionele familie,
de mannelijke dominantie en
seksuele repressie. Vanaf de
jaren 60 is het verzet tegen
het primaat van de vader en
de dominantie van mannen
extra scherp geworden door
het bewustzijn van de vroegere
seksuele discipline die tot veel
pijn en frustraties leidde.

Religie is meeverzwolgen in
die culturele tsunami omdat
ze gepercipieerd werd als
een obstakel in die evolutie.
Behalve enkele uitzonderin-
gen (de Belgische katholieke
scholen bijvoorbeeld), hoor je
in de media en in de opvoe-
ding niets over religie als een
dimensie van vrijheid, maar
één van oppressie die afge-
houden moet worden. Gevolg:
de meerderheid van de Euro-
pese jongeren kent de eigen
traditie niet en begrijpt ook
de religieuze gevoelens van de
rest van de wereld niet. En als
ze hen bij toeval ontmoeten
en geraakt worden door het
aanstekelijke discours van een
gelovige, zijn ze ontredderd en
direct klaar om zich onder te
dompelen in de irrationaliteit
van bekeerden.

Gezien die situatie zijn de
kerken in Europa op een

kruispunt. Om het wat simpel
voor te stellen zijn er twee mo-
gelijke opties. Ofwel geloven
ze dat een culturele contrare-
volutie mogelijk en wenselijk
is. Het is de optie van 'manif
pour tous' in Frankrijk (*burger-
beweging die zich tegen het
homohuwelijk verzetste - red.*).
Het succes van de Ameri-
kaanse neoconservatieven zou
misschien kunnen suggereren
dat dat werkt. Maar Europa
is Amerika niet. Dat scenario
is hier weinig waarschijnlijk.
Ofwel en dat is de meer dap-
pere richting, zetten ze in op
een postpatriarchale herfor-
mulering van de religieuze
boodschap. Die optie houdt
even grote interne als diepe
revoluties in zich, die we met
de renaissance, de reformatie
en de contrareformatie gezien
hebben:

Wat er ook gebeurt, het proces
legt uit waarom de meerder-
heid van de West-Europeaanen
blijven glimlachen en de
schouders ophalen, waar
anderen verontwaardigd over
worden. Je ziet onmiddellijk
dat die cocktail van institu-
ties en vertegenwoordiging
eigenaardig is. Maar niets om
je ongerust over te maken:
West-Europa hoeft zich niet

te schamen over haar identi-
teit, die haar meest precieuzere
eigenschap is. Maar wat we
hier overlopen hebben moet
haar wel aansporen tot enige
bescheidenheid wanneer ze
de geloofspraktijken van de
rest van de wereld meent te
moeten beoordelen, die uit-
oneindig andere sociale, cul-
turele en overheidspraktijken
komen.

*Jean De Munck
is professor aan de
UCLouvain-la-neuve*

BRAVE LITTLE BELGIUM

In een speech een kleine maand
terug in Londen legde Peter
Praet, lid van de bestuursraad
van de ECB, de belangrijkste
uitdaging voor de eurozone voor
op zeer heldere manier:

*"...een olieprijschok verbetert
de handelsbalans, verhoogt het
reëel inkomen van gezinnen en
verlaagt de werkingskosten van
bedrijven, waardoor de geza-
menlijke vraag stijgt. Maar als
de inflatieverwachtingen op hol
slaan en de tweederonde effec-
ten toeslaan, dan zal het effect
veranderen. Wat initieel een
positieve aanbodshock is, kan
transformeren in een negatieve
vraagshock."*